

KRİMİNOLOJİ -1-

Yar.Doç.Dr. Tuba TOPÇUOĞLU
tuba.topcuoglu@gmail.com

30 Ekim 2014 – Kriminolojide Pozitivist Okul

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

KRİMİNOLOJİNİN TARİHÇESİ

- ✓ Doğaüstü Güçlere Dayalı Perspektif
- ✓ Klasik Okul
  - Pozitivist Okul
    - Biyolojik pozitivism
    - Psikolojik pozitivism
    - Sosyolojik pozitivism

POZİTİVİST OKUL

- Klasik okul düşüncesinin hür irade görüşünün aksine, Pozitivist okul suçu bireyin kontrolü dışında cereyan eden bir olay olarak ele alır.
- Determinizm (gerekircilik) doktrini: Suç, tamamen insanın kontrolü dışında biyolojik, psikolojik ve sosyolojik nedenler sonucunda meydana gelmektedir.
- Biyolojik teoriler, deterministik yaklaşımın ilk örneklerini oluşturur.

BİYOLOJİK POZİTİVİZM

ERKEN DÖNEM BİYOLOJİK TEORİLER

Lombroso (1836-1909): Doğuştan Suçlu

- «Suçlu Adam» eseri (1876): İtalyan mahkumların baş, vücut, kol, deri gibi fiziksel özelliklerini incelemiş ve bunları İtalyan askerlerin özellikleri ile karşılaştırmıştır.
- **Sonuç:** Suçlular, normal vatandaşlardan fiziksel özellikler açısından ciddi farklılıklar göstermektedir ve bu farklılıklar suç davranışının biyolojik nedenlerine işaret etmektedir.
- **Atavistik anormallik:** Doğuştan suçlu, evrimleşme sürecini tamamlayamamış, ilkel adamın fiziksel özelliklerine, zihin kapasitesine ve dürtülerine sahiptir. Doğuştan suçlu, bir takım stigmatalar sayesinde belirlenebilir (örn: uzun kollar, kıvrımlı burun).

Lombroso (1836-1909)

- Doğuştan suçlular dışında iki suç tipi daha belirler:
- **Akıl hastası suçlular:** Doğuştan suçlular gibi suç eğilimlerini kontrol edemezler fakat onlar gibi evrimsel olarak ilkel insana ait belli özellikleri taşımamaktadırlar.
- **Kriminaloidler:** Genelde ihtirasla suç işleyen kişiler.
- Bu 3 suçlu tipi arasında en ıslah olmaz ve toplum için en büyük tehlikeyi oluşturan tip «**doğuştan suçlular**»dır.

Goring: İngiliz Mahkum: İstatistiksel Bir Çalışma (1913)

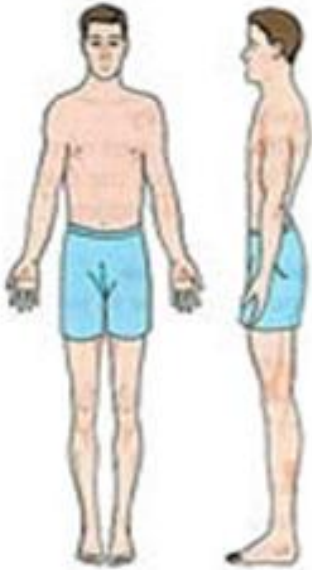
- 3000 İngiliz mahkum üzerinde toplam 96 özellik inceledi (kafa ve yüz özelliği gibi fiziksel özellikler, akıl ve zeka özellikleri, yaş ve evlilik gibi sosyal etkenler) ve onları üniversite öğrencileri, askerler, profesörler ve hastanede yatan hastalarla karşılaştırdı.
- **Sonuç:** Lombroso'nun teorisinin aksine fiziksel olarak suçlu tip diye bir şeyin olmadığı sonucuna varmıştır. Fakat suçluların diğerlerine göre daha düşük zekaya sahip olduğu sonucuna varmıştır.
- Suçluların, doğuştan zeka açısından daha aşağı bir seviyede olduğunu ileri sürmüştür.

Hooton: Amerikalı Suçlu ve Suç ve İnsan (1939)

- 10 eyaletten 13,874 erkek mahkum ile genel nüfustan seçtiği 3,023 erkek üzerinde farklılıkları inceledi.
- **Sonuç:** Suçlular ile suçlu olmayanlar arasında fiziksel farklılıklar buldu. Suçluların biyolojik olarak diğer insanlardan daha aşağı bir seviyede olduğunu ve suçun en önemli sebebinin de bu biyolojik farklılık olduğunu belirtmiştir.
- Genel olarak; Lombroso'nun suçluların diğer insanlardan daha aşağı bir seviyede olduğu görüşü Goring ve Hooton'un çalışmaları ile desteklenmiştir.

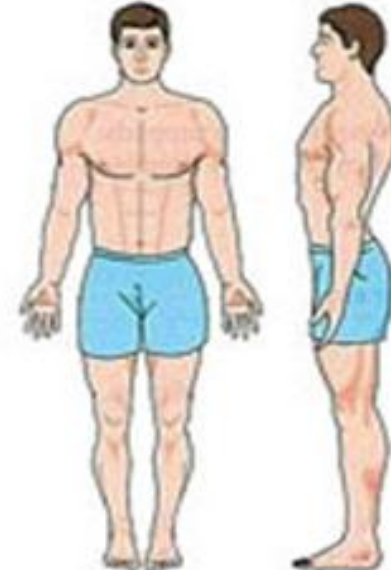
William Sheldon'un Vücut Tipleri

Ektomorfik

Endomorfik

Mezomorfik

Erken Dönem Teorilerin Ampirik Geçerliliği

- Bu teorilerin hiç ampirik geçerliliği yoktur.
- Bu dönem yapılan çalışmalar bilimsellikten uzaktı ve araştırma tasarımlarında çok ciddi hatalar vardı: örneklem hataları, kontrol grubunun olmaması gibi.
- Genellikle mahkumlar üzerinde yapılan bu çalışmalarda mahkumlar bütün suçluları temsil etmiyordu (siyah sayılar). Genelde alt gelir grubundan insanları içermekteydi.
- Kontrol grubu kullanıldığında bile sayıları ve temsil kabiliyeti yetersizdi.
- Fiziksel farklılıklar fiziksel geri kalmışlık olarak değerlendiriliyordu (zincirleme mantık)

BİYOLOJİK POZİTİVİZM

- ÇAĞDAŞ BİYOLOJİK YAKLAŞIMLAR
  - Kalıtımsal suçlu özellikleri ve genetik yapı:
    - Suçlu aile araştırmaları
    - İkiz araştırmaları
    - Evlat edinilen çocuk araştırmaları
  - Beyin fonksiyonu bozuklukları
  - Biyokimyasal etkenler (örn., serotonin, testosteron)

MODERN BİYOLOJİK TEORİLER

- Erken dönem teorilerinin basit biyolojik determinizmi reddedilmektedir: Biyolojik özellikleri suç davranışının «belirleyici» etkenleri olarak ele almak yerine, suç işlenmesine «etki eden» unsurlar olarak görülmekte. Dolayısıyla fizyolojik olarak önceden belirlenmiş ya da doğuştan bir suçlu davranışı yoktur.
- Suça yalnızca veya ağırlıklı olarak biyolojik özelliklerin neden olduğu anlayışı terk edilerek biyolojik etkenlerin diğer etkenlerle birlikte etkileşim halinde olduğu modeller geliştirilmiştir.

MODERN BİYOLOJİK TEORİLER

- **Genel varsayım:** Sapma olsun ya da olmasın, davranışlarımız insan organizmasının biyolojik yapısının fizik ve sosyal çevre ile olan etkileşimi sonucu meydana gelmektedir.
- Önceleri doğuştan suçlunun fiziksel özellikleri ve beden yapısı üzerinde yoğunlaşan ilgi, modern biyolojik çalışmalarla birlikte biyokimyaya (örn: serotonin ve testosteron hormonlarının dengesi), genetik yapıya (örn: kalıtsallık, zeka) ve nörofizyolojiye (örn: beyin, merkezi ve otonom sinir sistemleri, sinir taşıyıcılar) yönelmiştir.

MODERN BİYOLOJİK TEORİLER

- **Mednick ve arkadaşlarının biyososyal teorisi:** Suçla ilişkili olan bazı genetik etkenler anne babadan çocuğa geçmektedir ancak bu genetik etkenler doğrudan suç davranışına neden olmamaktadır. Kişinin suç işleme riski taşımasına sebep olan yavaş bir otonom sinir sistemini kalıtımla kazanmış olmasıdır. Bu hassasiyete sahip kişiler antisosyal davranış tepkilerini kontrol etmeyi öğrenmekte zorlanmaktadırlar.
- **Ellis:** Bazı insanlar suça karşı daha fazla eğilim gösterirler çünkü bu insanların otonom sinir sistemlerinin harekete geçme düzeyi normalin çok altında olduğu için bunu suç davranışı gibi riskli ve heyecan verici davranışlarla telafi etmektedirler.

Modern Biyolojik Teorilerin Ampirik Geçerliliği

- Modern biyolojik teorilerin ampirik geçerliliği zayıftır.
- Kişilerin suça karşı genetik olarak belli bir hassasiyet gösterdiğini test eden çalışmalar: ikiz çalışmaları ve evlat edinme alışmaları
- **Walters (1992)**: Yaptığı meta-analizde bu konuda yapılan araştırmalarda suç davranışının genetik etkenlerden etkilendiği yönünde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuş. Ancak genetik etkenlerin suç üzerindeki etkisi genelde zayıf. Daha yeni ve daha iyi metot kullanan çalışmalarda (evlat edinme çalışmaları) elde edilen ilişkiler daha zayıf metot kullanan çalışmaların (ikiz çalışmaları) bulgularından daha zayıf.

BİYOLOJİK TEORİLER ve SUÇ ÖNLEME

- Suçun nedenlerine ilişkin fazlasıyla determinist olan erken dönem biyolojik teorilerin öngördüğü suç önleme politikaları ile daha az determinist olan modern biyolojik teorilerin öngördüğü suç önleme politikaları birbirinden çok farklıdır.
- Suçun biyolojik nedenlerini değişmez kabul eden erken dönem teorileri suçlular için kişiyi dışarıdan sınırlayıcı uygulamalar öngörmekte.
- Biyolojik etkenlerin suç davranışını ancak diğer sosyal etkenlerle etkileşim halinde etkileyebileceğini varsayan modern biyoloji teorileri ise tedavi edici, iyileştirici uygulamalar öngörmekte.

ERKEN DÖNEM BİYOLOJİK TEORİLER ve SUÇ ÖNLEME

- Suçluları değiştirmenin tek yolu tıbbi, kimyasal ve cerrahi müdahaleler ile onların beyinlerini ya da biyokimyasal fonksiyonlarını değiştirmek.
- Ya da uzun süre tecrit veya hapis ile sıkı bir şekilde kontrol edilmeleri gerekmektedir.
- Ayrıca insanların suça sebep olan bozukluklarının genetik olarak diğer nesillere aktarılmasını engellemek amacıyla bu insanların üremesini yasaklayan seçici çiftleşme ya da kısırlaştırma uygulamaları ileri sürülmüştür.

MODERN BİYOLOJİK TEORİLER ve SUÇ ÖNLEME

- Modern biyoloji teorisyenlerine göre suçlu davranışı belli genler vasıtasıyla miras alınmamakta ya da genetik anormallikler sebebiyle oluşmadığından bu kişiler önceki katı ve sınırlayıcı uygulamalara karşı çıkmışlardır.
- Bunun yerine genetik danışmanlık, beslenme terapisi önermektedirler.
- Kişilerde var olan biyolojik risklerin üstesinden gelebilmek için sosyal programlar, halk sağlığı yaklaşımları önermektedirler.

MODERN BİYOLOJİK TEORİLER ve SUÇ ÖNLEME

- İnsanların genetik olarak suça karşı eğilimleri olsa bile büyük çapta sosyal programlar ile çevresel etkenleri geliştirerek bu kişilerde suç davranışının ortaya çıkması engellenebilir (örn., öğretmenlere eğitim programları, ebeveynlere ebeveynlik konusunda eğitim programları).

Teori	Temel kavramlar	Temel önermeler	Ampirik geçerlilik	Suç önleme stratejisi
Erken dönem biyolojik teoriler (Lombroso, Goring, Hooton)	<ul style="list-style-type: none"> -Doğuştan suçlu -Atavizm -Biyolojik olarak aşağı seviyede olma	<ul style="list-style-type: none"> -Suçlular doğuştan suçlu doğarlar. -Suçlular doğuştan kusurludur	<ul style="list-style-type: none"> -Çok az araştırma mevcuttur -Hiç ampirik geçerliliği yoktur	<ul style="list-style-type: none"> -Öjeni -Tecrit, kalıcı olarak toplumdandan ayırma
Modern biyososyal teoriler (Mednick, Ellis)	<ul style="list-style-type: none"> -Genetik miras -Yavaş nörolojik uyanma, hareketlilik düzeyi - Düşük IQ - Biyokimyasal dengesizlikler - Diğer biyolojik duyarlılıklar	<ul style="list-style-type: none"> -Suç, genetik ya da biyolojik olarak oluşan kriminal duyarlılığın sosyal etkenlerle etkileşimi sonucunda meydana gelmektedir.	<ul style="list-style-type: none"> - Ampirik geçerlilik zayıf	<ul style="list-style-type: none"> -Doğum öncesi bakım -Genetik danışmanlık -Suça karşı genetik hassasiyeti etkisiz hale getirmek için sosyal programlar

- **Doğaüstü güçler perspektifi açısından suç:**

Doğaüstü, insanüstü güçler

Suç Davranışı

- **Klasik okul açısından suç:**

Bencillik, kendini düşünme

Hedonizm

Özgür irade ve rasyonel tercih

Suç Davranışı

- **Pozitivist açıdan suç:**

Biyolojik faktörler

Psikolojik faktörler

Sosyolojik faktörler

Suç Davranışı

KLASİK OKUL

POZİTİVİST OKUL

Tarihsel dönem

18.yy Aydınlanma Çağı,
Sanayi Devriminin erken
dönemi

19.yy Akıl Çağı, Sanayi
Devriminin orta dönemi

Önemli isimler

C. Beccaria, J. Bentham

C. Lombroso, E. Ferri, R.
Garofalo

Düşünce okulunun
amacı

Daha insancıl ve akla dayalı
bir ceza adalet sisteminin
oluşturulması

Bilimsel metodun
kullanılması ile suç
davranışının nedenlerinin
açıklanması

İnsan doğası
anlayışı

İnsan, bencil ve hedonisttir
ve özgür iradesi ile
mutluluklarını arttıran,
acılarını azaltan rasyonel
kararlar verir.

İnsan davranışı üzerinde
deterministik güçler vardır.
İnsanın özgür iradesi ve
rasyonelliği, biyolojik,
psikolojik ve sosyal faktörler
tarafından sınırlandırılır.

KLASİK OKUL

Suç işleyenler ile işlemeyenler farksızdır. Bireysel farklılıklar yoktur. Suçlular, kar ve zarar analizi yaptıktan sonra suç işleyenlerdir.

Tamamen hukuki çerçevede tanımlanır.

Cezanın amacı caydırıcılıktır. Cezalar, aynı suçu işleyen herkese benzer şekilde uygulanmalıdır. Hakimin takdir yetkisi sınırlıdır.

POZİTİVİST OKUL

Bireysel farklılıklar vardır. Suç işleyenler, suç işlemeyenlerden farklıdırlar ve bir takım zayıf yönleri dolayısıyla suç işlerler.

Toplumun normlarına, ahlakına aykırı davranışları da suç kapsamında ele alır.

Cezanın amacı toplumu korumaktır. Suçluların belli özelliklerine göre farklı cezalar öngörülür. Cezalandırma tedavi edici olmalıdır. Uzman görüşü çok önem kazanır.

Suçlular

Suçun tanımı

Cezanın amacı